

A' ROMAI TSASZARI ES AP. KIRALYI FELSEG
NEK KEGYELMES ENGRIDELMEVEL.

Indult BÉTSBÖL Szombaton 14. Novemberben 1789.

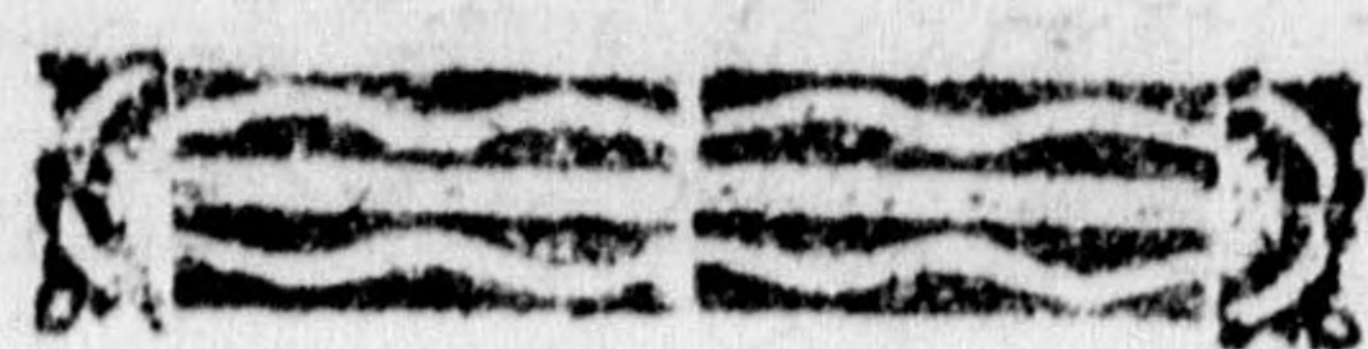
Külső-országi Tudósítások.

*Seh-országban Frauenbergben, ezen hón. 5-dikén,
életének pedig 48-dik elzendejében meg-halá-
lozék R. Sz. B.-béli Hertzeg Svartzenberg. Ezen
meg-halálazott példás jó szivü Hertzeg halálát kö-
zönségesen sajnálják. A' közelebb múlt Pruszszus
háboruban egy akkori Strásmeller — most fő Had-
nagy Boér Ur ezen Hertzegnek egy bizonyos Ura-
dalmát egynéhány Húzárokkal meg-mentvén attól,
hogy a' Pruszszus katonák fel-nem prédálhatak, e-
zen nevezett Tízti Urat sokszor sok arannyokkal*

szokta vala azután-is meg-ajándékozni, és a' Húszárokat örökké nagyra betsülte.

Katholicum Belgium. — Már azt, az ez-előtt költ Levelekből értettük, 's tudjuk, hogy minekutánna a' F. Császári fegyveres sereg a' pártot ütött és fegyveres seregre gyült Brabantziaiakat *Hafselből* el-kergették, a' Hollándiai földön kerestek a' magok tzéljoknak menedék helyet, és *Brédába* költöztenek; itt magokat a' külömbb külömbb Seregek edgyesítették, a' honnan, hogy a' magok előre elnézett tzéljokat hamarább el-érhessék, egynéhány helyen, és egynéhány seregben Okt. 24-dikén béütéseket tettenek Brabantziába; sok helyeket el-foglaltanak és *Lilló Várát* is meg-vették és meg-szállották; de a' mint a' Bétsi Udvari Német Tudósításból érjük, ezt megint tsak hamar el-hagyták, és más munkához kezdettének. Hogy ezen zenebonás Hazafiak lármájának annál hamarább véget vessenek, már most a' F. Császári hadi-sereg itten minden-felől gyülnek-öszve, hogy ezen zenebonás seregre rá üssenek és ezeket el-széleltszék; mely tzélnek meg előzésére az itten lévő *Komendérazó* Generál Gróf *Dalton* a' maga neve alatt következő Tudósítást botsátott ki, és tétetett közönségessé: — „Minthogy sok faluk és Helységek a' pártütésnek zászlóját már ki-függesztették, és ezeknek lakosai nem tsak fegyverben találatnak, hanem már a' hadi-népre tüzeltenek-is — nekünk pedig köteletségünkben áll, hogy a' Rebelliseket Pártütőket a' magok törvényes Uraknak Fejedelmeknek tartazó hűségre és engedelmezségre vizsgál-térítsük, és végre ennek

ennek végben vitelére fegyveres erőszakkal-is éljünk: tehát adjuk minden embernek tudtára, hogy noha mi ember vért ontani utáljuk, nevezetesen azon ártatlanakét, kik a' bűnösök között elegendőleg találtnak; de még-is azt már most el-nem kerülhetvén, mindazokat a' falukat és Helységeket tüzzel borítjuk-el, valamelyek a' Pártütésnek zászlóit ki-függesztették vagy függesztik, vagy pedig a' Lakosok olly tzéllal fegyverben találtatnak, hogy a' mi hatalmunk alatt lévő F. Császári népnek ellent áljanak. Brüsszel 26-dik Oktob. 1789. Gróf Dalton. "Ebből, ha többet nem írunk is, egy okos Olvasó gondolhatja, hogy légyenek itt a' körülállások. Némellyek azt akarják hinni, hogy ezen Pártot-ütöttek Gen. Srödernek 9 ágyujit el-vették volna, és katonái közzül is 90 egynéhányot le-vágtanak volna; melyre nézve már most a' Tseh-országban lévő Eszterházi Húfzár Serge induló-félben volna ide Generál Lilien alatt, más sergekkel edgyütt: A' következő idő fog erről bizonyost szollani igaz-é vagy nem. — „Éppen azon időben, midőn ezen büntetésre méltó, Rébelliseknek bé-ütésekről a' hír Brüsszelbe érkezett, az esett tudunkra, hogy a' Menkheli fő Püspök, kinek már ez előtt nyilvánásagos parantsalatja vala, hogy ezen Városban maradjon, alattomban meg-szökött; melyre nézve az itt tellyes hatalommal lévő Minister Gróf Trautmansdorf Okt. 28-dikán következő irást botsáttá utánna: — „Kárdinális Uram! „Én küldöm ezen iráfomat a' kegyelmed lakó-hellyébe, és által-adtam a' kegyelmed embereinek, kik előtt a' kegyel-

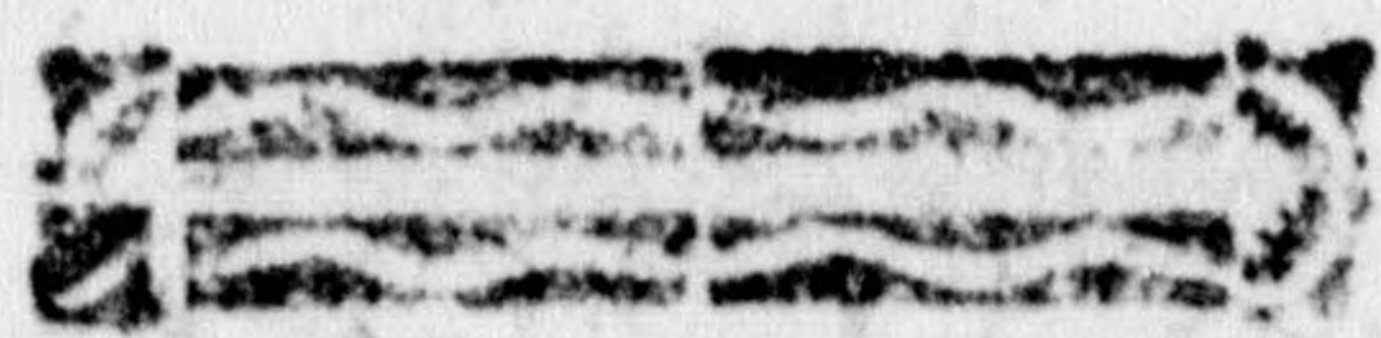
med mostani hól léte bizonyoson nem titok, és kezéhez-is fogják szolgáltatni. Kegyelmed a' maga már régtől fogva nem tsak ki-mutatott, hanem attól meg-nem szünt Fejedelméhez-való engedetlenségének pohara már szinyártig tölt, és ezen elszaladása, mellyet kegyelmed éppen akkor tselekedett, midön egy nagy sokoságú zenebonás Pártütők, kik a' Hollándiai Közönséges-társaság' földjén öszvegyültenek, bé-ütéseket tettek, és a' magok fő hatalmú Urak ő Felsége ellen egy közönséges pártütő fel-állást akarnak véghez vinni — ezzel nyilvánosságoson meg-mutatta, hogy kegyelmed azt tselekedni nem akarja, a' mit a' maga fő Papi-hivatala hozna magával, hogy ezen zenebonának ellentállana és azt semmivé tenné. „ A' Kegyelmed egész maga-viseleése elegendő módon meg-bizonyítja, hogy kegyelmed a' nyughatatlan népnek első feje, és hogy zenebona kegyelmedtől származik. „ Ezen környülállásokban, és azon Itélő-székig, mely előtt kegyelmed-is el-múlhatatlanúl bizonyoson meg-jelenendő, hogy az érdemlett büntetést el-végye, tudtára adom kegyelmednek az ő Felsége nevében azon parancsolatot, hogy a' *Szi. István Rendének* Nagy Keresztes tzimmerét, és azt a' *Decretumat*, mely által ő Felségének titkos Tanátsósává tétetett, minekutána magát ezen tisztességekre méltatlonná tette, visszaküldeni el-ne mulassa. En meg-tiltom Kegyelmednek az ő Felsége nevében, a' mái naptól fogva, ezen Királyi tzimereket viselni, és hogy akár, mely alkalmatossággal-is valahol magát Ts. Királyi titkos Tanátsosnak neveztehesse; mivel Kegyel-

med ezen szempillantástól a' *Szerzet Rendének* Listájából, és a' F. Ts. K. titkos Tanátosok sorjából ki-vagyvn töröltetve. Vagyok s. t. "

Spanyol ország. — „ Ezen Országban most mindenek-felett való tsendesség, nyugodalom és közönséges bölldogság láttatik uralkodni, noha némely hamison költ Német Levelekben azt olvashatjuk vala, hogy itten-is, a' Frantzia-orzági zenebonához hasonló zenebona uralkodván, a' *Nagy Inqvistornak*, a' *Szévíllai* és *Borcellonai* fő Püspököknek a' zenebonás nép fejeket vette vólna, mely meg-tzáfolás nélkül szükölkedő hazugság. Itt hát tsendes nyugodalom vagyon, nem tsak, hanem tellyes reménység-is, hogy Spanyol-ország, noha, a' Nemzet' terméizete-szerint tsendes méltosággal lépik, minden órán fel-emeli a' maga fejét. A' múlt hón. 1-ső napján bé-kelleték az első Minifternek adni a' Királyhoz az ő egész Spanyol-orzágról való elő-látásait és képzeldéseit. — A' Király az Amériikai zenebonától illetetvén, a' maga hatalma alatt lévő Amérikában egy 100-ezer főből álló hadi-serget akar fel állítani. A' fellyebb vólt Tengeri-háború alkalmatofságával szabad Társasággá lett Amériikaiak már küiömbb küiömbb-féle mozgásokat tettek, hogy a' Spanyol hatalom alatt lévő Amérikát is a' magok szabad Társaságokhoz kaptsolhassák — és lok Tengeri Hatalmofságoknak nagy Politicájok lappong itt. — „ Az *Új-Meksikoból* jött Levelek arról tudósittanak bennünköt, hogy a' Napkeleti Amérikabéliek egész boldogságokat abban helyheztek, és minden igyekezeteket arra vetették, hogy

a'

a' más része is Amérikáának, a' *Panamától* fogva egészen a' *Miszszissippi* vizig egy Nemzet és Társaság lehetne. De nem-is vólna ez rozsz kívánóság; mert így a' napkeleti Amérikáiak az egész föld gollyóbífsán leg-boldogabbak lennének ez által. A' Kereskedés, Gazdagság, ezüst, arany 's más természet ajándékai ezen Társaságot leg-méltóságosabbá tennék, mely minden Európáiakat tsak nem tölle függökké szülne. — A' fellyebb említett Ministernek a' Királyhoz bé-adott Listája-szerint, kapot Spanyolország a' *Kanáriai* szigetekkel, *Majorka*, *Mező-váro*, *Minorka*, *Orán* és *Zentával* 21 ezer 421 Városokat, lokat és falukat; 112 Püspökséget; 2122 Barát, és 1130 Apátza Klastromokat; 316 Collégiumokat; 2010 Ispotájokat; 69-ezer 870 Barátot és 35-ezer 491 Apátzát; 8 milliom 250-ezer 648 Lakalokat, kik *Communiora* alkalmasok; 2 milliom 2452 approb gyerekeket. Ezek-szerint a' kézi-mesterségek és katonaságra nézve egy jó rendelést akar itten fel-állítani. — Az ujj Familiai Környülállás Spanyolország és Portugallia között, ezen Birodalomnak minél hamarabb lehető nagyobbulására nagy reménységet nyújtott. A' *Brasilliai* Hertzeg, Portugalliának egyedül lévő örökösse, a' Doktoroknak itéletek-szerint, mag nélkül való lészzen. Ennek halálával egész Portugallia minden Afrikában és Ostindiában lévő örökségeivel Spanyolországra fog szállani. Ekkor lesz Spanyolorság valami!! de hátha ezt szaglották meg némellyek, hogy a' zenebona Amérikában-is megindúlt, és ugyan azon közönséges társaságban, melynek nyakát az Anglus járom alól ki-húzni, a'

Spanyol Udvar segitette. A' Tengeren túl-is harapozott már e'-szerint a' zenebona.

Breszlauból az iratik; „Az Auszriai fegyvernek a 'Törökökön Móldovában 's másut tett győzedelme néküink annál nagyobb örömiinkre szolgál, mint hogy ezen győzedelemnek nagyobb része Német országi Hertzeg alatt ment légyen olly szerentsésen végbe. Minthogy F. Ts. Királyi Feldmarsal *Szaksoniai H. Kóburg* a' Breszlai Komendérazóval *H. Kóburgal* Unaka gyermek, ezen Idegen hatalam alatt lévő Hertzeg, itt-is a' *Martinestiné'* esett győzedelemnek pompás győzedelmi innepet tartott, a' maga Regementjét parádéba álitotta-ki, és 3 *Sálvét* lövetett. Az ezen Hertzegi-házból uralkadó Szaksoniai Hertzeg *Kóburg*-is, a' mi vitéz Feldmarsalunknak testvére, ezen Familia betsületére szolgáló győzedelmi szerentsén ugy meg-örvendett, hogy a' maga testvérjének F. Tsászári Feldmarsal *H. Kóburgnak* járnai szokott esztendei fizezésén kívül legottan 30-ezer farint esztendei (tzulagat) tóldalékat rendelt. — A' Pruszsziai, Koloniai, és a' B. Palatinátufi Sergek, mellyek arra rendeltettek, hogy *Lütikhben* a' tsendelséget és rendet megint helyre állittsák 10-ezer fejekből állanak. — Párisban tsak ugy vagyon most is a' dolog, a' mint lehet. Nints kenyér! korrog a' Frantzia gyomor!

Ha-

(*) Az uralkadó Hertzegi Familiákból tsak egy uralkodik, ha több testvérek vagynak, azokat esztendönként bizonyos Summával fizeti. Illyen a' mi Feldmarsal *H. Kóburgunk*-is

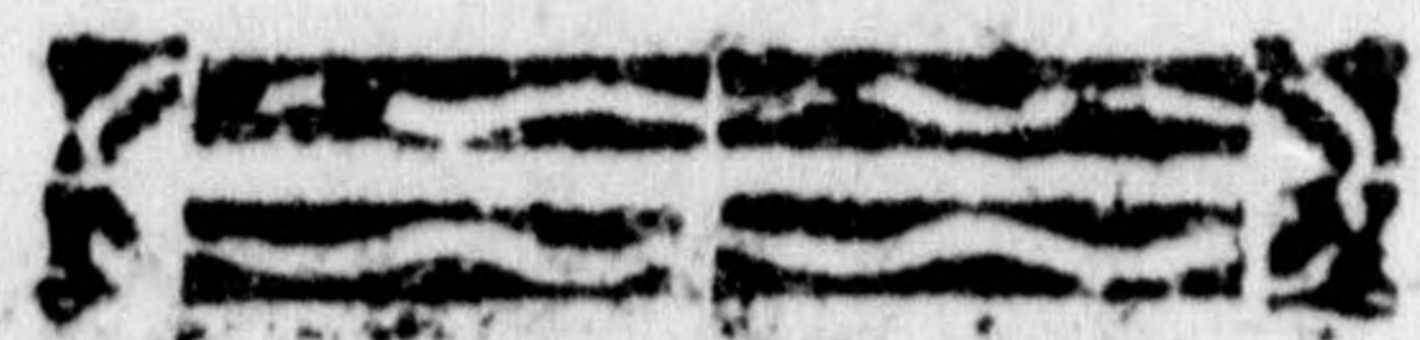
„*Uraim !!* (Igy szollította meg *Laudon* a' maga kedves Tisztjeit Okt. 21-dikén, midőn ezeknek gyűlésekben közből állana (Én már most mingyárt haza mehetnék Bétsbe, de még nints mindennek vége, a' mit el-végezni magamban előre fel-tettem; mi még 2 hétig szorgalmatosan folytassuk a' dolgot; mert ki-tudja láthatom é én többé Török Uramékat, és vallyon alkalmos léfzek-é a' 3-dik esztendőbéli Táborozásra vagy sem? és ha az Isten az én életemet tovább nyújtja-is, ki tudja, hová küld engemet a' mi kegyelmes *Monárkhánk*; mert nagy Izeméllyek vagynak, kik a' mi, és frigyesünk szerentsés lépéseit irigylik. — A' mondatik, hogy *Laudon* a' Belgrádi Basának egy bizonyság Levelet adott, hogy ő a' várat mind addig, mig lehetett, mint egy vitéz ugy óltalmazta legyen. — Nov. 15-dikére a' *Bádenden* (ez egy feredő hely Bétshez nem meszse) a' *Laudon* számára ki-készítették a' szállásul szolgáló szobák, Bétsben pedig majd minden lovak és kotsik el-vagynak előre foglalva, hogy ezen öreg vitéz Vezért meg-tiszteljék; azonban minthogy ugy vették észre, 's a' tudva lévő Vezérnek természetéből is ugy itélnek sokon, hogy Bétsset el fogja kerülni, arra-is némely Hertzegek előre való rendelést mondotnak tetteknek lenni, hogy mig lefessék, és úttyában el-fogván Bétsbe hozák-bé. — A' mondatik ezen Vezérek vezériről, hogy lóra nem ül, addig örökké nyavallyás, de mihelyt lóra ülhet, azonnal egészséges. Minthogy a' múlt télen Bétsben szüntelen betegeskedett, sokon tanának, hogy haza jövéen, nehogy a' sok nyugha-

tatlanság után esendő nyugodalom egy káros és szomorú végső nyugodalmat okozzan.

Hazánkbeli elegyes hadi 's más-féle Tudósítások.

Az ugyan azon egy nyelven beszéllő 's meg-
edgyező *Karlstadti*, *Glinai* és más Horváth-orzá-
gi határ-szélekről Oktob. 31-dikén, és Nov. 1. nap-
ján költ Levelek azt erősítik, hogy a' Boszniai el-
lenséges seregek, a' *Skutari* Basának meg-érkezésé-
vel és már éppen a' szélekig elé is mozdult segítő
Sergével igen nagy erőt kapván magoknak, a' mi
Kordonunkot minden-felől nagy erővel kezdték há-
borgatni, hogy bé-ülsenek; a' honnan a' mi Vezé-
reinknek tellyes szorgalmatosságok az, hogy ezek-
nek ellent álhassanak, és az ellenséget a' maga tük-
jában akadályoztassák. Ezt eddig a' Közönséges
Levelek-szerint írok; de a' tegnap előtt késő este
Bétsbe érkezett Stafétáról közönséges a' vélekedés,
hogy azt a' szomorú hirt hozta volna a' Horváth-
országi szélekről, hogy itt a' dühös ellenségnek egy
nagy sokosága a' napokban bé-rontván, minekután-
na Kapitány *Kreskovits* Urat egész Kompániájával
edgyütt maga dühösségének fel-áldozta volna, né-
mely széleken lévő helyeket és épületeket fel-éget-
vén, ki-rabolván, ne-hogy a' *Laudon* Tábora há-
tak-inégé kerüljön, megint vissza-tértenek volna.
Következendő Levelünkben reméljük ezen történet-
nek bővebb le-írsát.

Szebenből Oktob. 30-dikán az iratik: „A' mi
Sergeinknek olly vitéz és szerentsés, már tudva lé-

„ *Uraim !!* (Igy szollította meg *Laudon* a' maga kedves Tisztjeit Okt. 21-dikén, midőn ezeknek gyűlésekben közből állana (Én már most mingyárt haza mehetnék Bétsbe, de még nints mindennek vége, a' mit elvégezni magamban előre fel-tettem; mi még 2 hétig szorgalmasan folytassuk a' dolgot; mert ki-tudja láthatom é én többé Török Uramékat, és vallyon alkalmos léfzek-e a' 3-dik esztendőbéli Táborozásra vagy sem? és ha az Isten az én életemet tovább nyújtja-is, ki tudja, hová küld engemet a' mi kegyelmes *Monárkhánk*; mert nagy személyek vagynak, kik a' mi, és frigyünk szentség lépéseit irigylik. — A' mondatik, hogy *Laudon* a' Belgrádi Basának egy bizonyság Levelet adott, hogy ő a' várat mind addig, mig lehetett, mint egy vitéz ugy óltalmazta legyen. — Nov. 15-dikére a' *Bádenden* (ez egy feredő hely Bétshez nem meszse) a' *Laudon* számára ki-készítették a' szállásul szolgáló szobák, Bétsben pedig majd minden lovak és kotsik el-vagynak előre foglalva, hogy ezen öreg vitéz Vezért meg-tiszteljék; azonban minthogy ugy vették észre, 's a' tudva lévő Vezérnek természetéből is ugy itélnek sokon, hogy Bétsset el fogja kerülni, arra-is némely Hertzegek előre való rendelést mondotnak tetteknek lenni, hogy mig lefessék, és úttyában el-fogván Bétsbe hozák-bé. — A' mondatik ezen Vezérek vezériről, hogy lóra nem ül, addig örökké nyavallyás, de mihelyt lóra ülhet, azonnal egészséges. Minthogy a' múlt télen Bétsben szüntelen betegeskedett, sokon tartanak, hogy haza jövéen, nehogy a' sok nyughat-

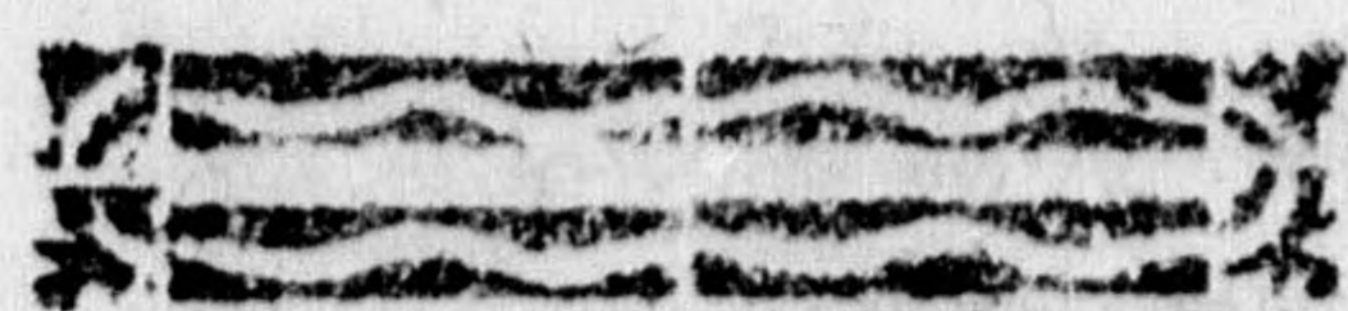

tatlanság után esendő nyugodalom egy káros és szomorú végső nyugodalmat okozzan.

Huzánkbeli elegyes hadi 's más-féle Tudósítások.

Az ugyan azon egy nyelven beszéllő 's meg-
edgyező *Karlstadt*, *Glinai* és más Horváth-orzsa-
gi határ-szélekről Oktob. 31-dikén, és Nov. 1. nap-
ján költ Levelek azt erősítik, hogy a' Boszniai el-
lenséges sergek, a' *Skutari* Basának meg-érkezésé-
vel és már éppen a' szélekig elé is mozdult segítő
Sergével igen nagy erőt kapván magoknak, a' mi
Kordonunkot minden-felől nagy erővel kezdték há-
borgatni, hogy bé-ülsenek; a' honnan a' mi Vezé-
reinknek tellyes szorgalmatosságok az, hogy ezek-
nek ellent álhassanak, és az ellenséget a' maga tük-
jában akadályoztassák. Ezt eddig a' Közönséges
Levelek-szerint irok; de a' tegnap előtt késő este
Bétsbe érkezett Stafétáról közönséges a' vélekedés,
hogy azt a' szomorú hirt hozta volna a' Horváth-
országi szélekről, hogy itt a' dühös ellenségnek egy
nagy sokosága a' napokban bé-rontván, minekután-
na Kapitány *Kreshovits* Urat egész Kompániájával
edgyütt maga dühösségének fel-áldozta volna, né-
mely széleken lévő helyeket és épületeket fel-éget-
vén, ki-rabolván, ne-hogy a' *Laudon* Tábora há-
tak-megé kerüljön, megint vissza-tértenek volna.
Következendő Levelünkben reméljük ezen történet-
nek bővebb le-irsát.

Szebenből Oktob. 30-dikán az iratik: „A' mi
Sergeinknek olly vitéz és szerentsés, már tudva lé-

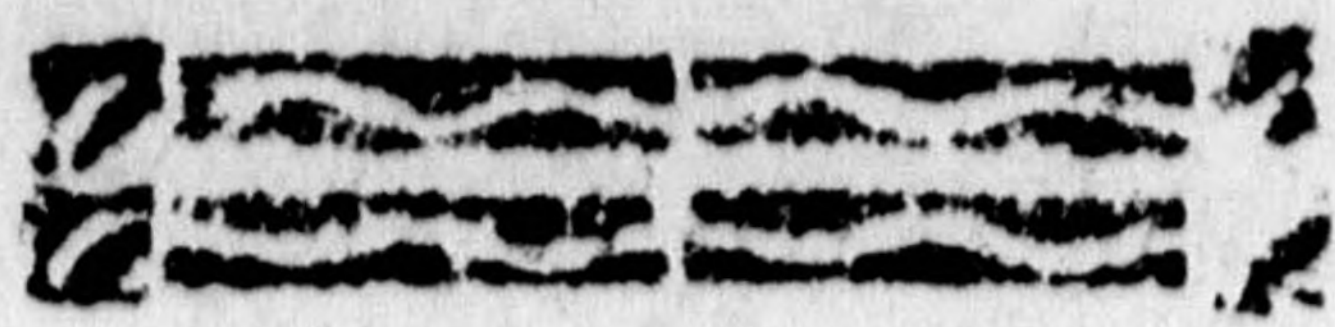

vő, tsatázásaiknak a' leve következése, hogy nem tsak az Erdélyi széleknek haszszára semmi ellenség' nyomdokat nem találhatunk, hanem arról is bizonyosk vagyunk, hogy az ellenséges sergek, a' magok földjén, méljen bé költöztenek légyen előlünk. Azonban, a' mi Sergeinknek Oláh-országba lett bé-költözések nem igaz.

Bárd. Orsovának meg-vételét már némely Bétsben szárnyáló Német Levelekben minden környül-állásaival edgyütt lehet olvasni, melyről ezen Levelek-szerint az iratik, hogy 8 egész napokig tüzeltetvén *Laudon*, a' 9-dikén magokat Kapitulációval feladták volna; de ezen tudósítással is a' következő alkalmatosságra várakozzunk: mert még eddig az *Allion* hegyén lévő Táborból az Okt. 29-dikén költ tudósítás-szerint tsak ennyi bizonyos hirtel szolgálhatunk: „A' Battériák, ágyuzó-állások készek, az ágyuk ki-vagynak szegezve, és *Ujj-Orsovának* agyon-lövésére minden szükséges készültek meg-vagynak téve; de addig kemény parantsolat vagyon, hogy tsak egy lövést is tenni meg-ne próbálják, mig *Feldmarsal Laudon Ferentz* fő Hertzeggel ide meg-nem érkezik; kiknek meg-érkezések még Okt. 31-kére határoztatik. — Az *Orsovai* benn lévő óltalom azt a' feleletet adta vala, a' mi felkérésünkre, hogy ők a' magok Törvények-szerint a' Várat mind addig fogják óltalmazni, valamig tsak lehet; azonban az ő veszedelmekre tzélazó minden készülteinket tsendesen, minden akadályoztatás nélkül, nézték. Az *Orsovában* lévő Törökök tudják és szemeikkel látják, hogy egy bátorságos órá-
jok

jok nintsen már a' Várban, ajtajok előtt a' halállal fenyegetődző veszedelem; még-is fegyverben gyakarolják magokat ló-háton, Török-musikálnak és vigan vagynak — fő-képpen ugy járnak szerte-széllyel a' Várban, mintha reájok sem tartoznék ezen veszedelmes készüllet.

Zilah 30. Okt. — Kedves Barárom! Nézd ez előtt 3-mad nappal mi történék nálunk!! Zilahon *Kraszna* uttzán egy bizonyos Gazdának Tselédjei ki-mennek a' Szöllőbe, tsak maga marad othon a' Gazda, 's ez-is dél-után ki akarván indulni, elébb ki-fordúl a' Házból férre dolgára, 's onnan visszajövet bé-rántya Háza ajtaját, 's bé-zárja jól; el-indúl 's el-is mégyen tselédjeihez. A' Gazd aszszony est-ve-felé haza indul Vatsara készíteni, 's mikor már az Ablak alatt jár, hallya hogy szörnyü tsörömpölés 's futkosás van a' Házba, az ajtó pedig bé van zárva, az ablakra mégyen, 's azt-is zárva találja, 's a' mint félélmes szemekkel bé-tekint, egy jó forma kövér Kant meg-lát, 's gondolkozóba efik, hogy ez egyébütt bé-nem mehetett, hanem vagy a' Kültsjukon, vagy pedig a' Kürtön; és így vagy Boszorkány, vagy pedig valóságos Kan ördög. Szalad a' szomszédokhoz 's hívja segittségre, 's ugy találják a' dolgot ezek-is, 's komendállyák az Aszszonynak, hogy haza várván Urát mennyenek a' Biróhoz, 's kérjenek segittséget, 's ugy-is tselekedének. A' Biró ki-rendel mingyárt két Senátor Urakat, Csákányokkal 's város szolgáival, és más Adfistentiával, olly rendeléssel, hogy ugy találván a' dolgot, a' mint referáltatott, a' Kan-ördögöt Hárs-kö-

telekkel kötözzék meg, 's fülinél farkánál fogva vigyék árestomba. A' ki-küldetett két Senátor Urak, éppen ugy talállyák a' fel-adást a' mint vólt, 's nagy ügygyel, bajjal meg-kötözik a' Kan ördögöt, kísértetik a' Biróhoz. A' Biró kezd végire járni, hogy vallyon kinek lehet olyan forma Kan fertésse, meg tudják, hogy egy öreg Afziszonynak, a' ki különben-is Boszorkányságáról gyanusnak tartatott. Annyival-is inkább oda a' szegény Kan, meg-kötözik ujjolag hét erős Hárs-kötelekkel, 's mellé állítván két Csákányost vallattatni kezdik; hogy mitsoda Lélek, 's vagy 25-töt jól bé-fütyölnek néki; ez szegény tsak rőfögéssel felelt a' maga anyai-nyelvén, melyből még a' hozzá hasanló természetük-is könnyen meg érthették vólna, hogy ő tsak az a' minek láttyák, az az: egy valóságos Kan-diszno, a' mely addig mig a' Gazda férre dolgára járt bé-talált menni a' Házba 's oda zárták. De nem hivének szegénynek, halálra condemnálák, még pedig elsőben úgy, hogy Húsát a' Kutyáknak hányják, de semmi kézzel fogható ördögség ki nem sülvén ellepe, utóljára *qualificáltak a' Sententiát* és ki-méreték a' Székbe, és így már egy Kan-ördöggel kevesebb van Pokolba, bezzeg ha így meg-ehettyük edgyenként; vége Pokolnak! mert még ebben a' Világban való Poklok meg-emésztk a' benne lakóit. Van valahól emlékezet a' Szt. Irásban, hogy a' *Ger-genésusok* disznóiba belé-bujtak vólt az ördögök, de az-ólta sem történt több ilyen, tsak éppen ez az egy *Casus*,

— — — — —

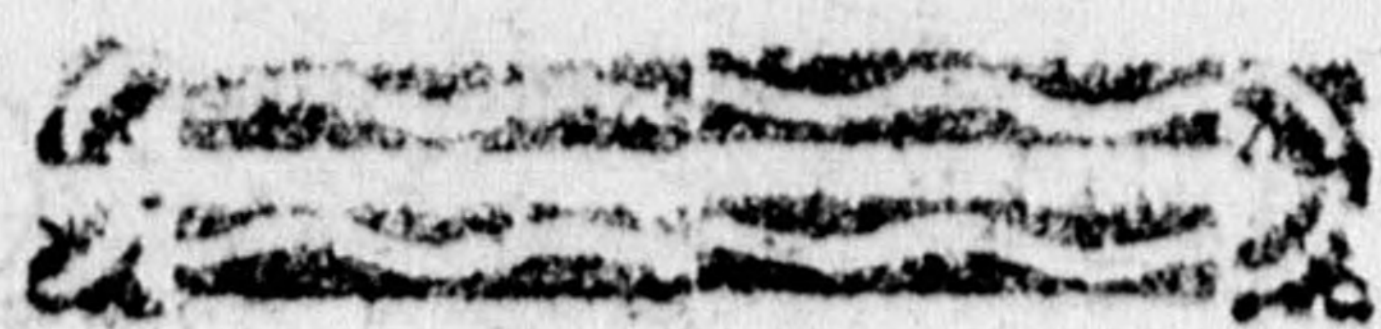
Mit gondol kedves Barátom Uram

az ilyen Városról, a' melynek ilyen előjárói vannak, milyen lehet a' köz népe? Mit nem tsinál még ma-is ilyen világos Században a' meg-gyökerezett vagy rozsz vélekedés, a' rozsz tanítás, és nevelés? Ollyan Hájog ez az ilyen vakoknak szemén, süthet itt a' nap 12 órakor, de 13 kor sints meg virradva ezekre nézve.

Olvasó Kabinét, Lese Kabinét.

Minthogy azokat a' sok-féle 's különböző matériákra tartozó Könyveket, mellyek minden hónapban szaporodnak, minden különös személynek megszerezni lehetetlen: a' végre gondoltattak ki ezek az Olvasó Kabinétek, mellyek Felső-országokon tsak nem minden Városokban találtatnak. A' ki illyet állit-fel valamely Városban, igyekezik az abban bé szerezni minden-féle ujj Könyveket, mellyek a' különböző ízlesű embereknek gyönyörűséges mulatságot szerezhetnek. A' nyomtatásban ki-adott, laistromokból ki ki láthatja, mellyik Könyv néki való, 's ki-hozza onnan olvasni, 's fizet tölle egy krt. napjában. Ez az olvasni szeretőknek nagy ösztön, 's azonban az Olvasó Kabinét' Birtokosa is ki-keresi lassanként Könyveinek árrokat. Nem régiben Györben Müller Feretnz Könyv-kötő Ur állított-fel illyen Olvasó Kabinétet, mellyben tsak eddig-is bé-szedett más fél-százból álló ujj Magyar Könyveket, mellyeket a' szomszéd falukba-is kihordanak az olvasni szeretők, egy krt. fizetvén egy Könyvtől minden napra. — Itt Komáromban-is most szándékozik egy érdemes Hazafi hasonlót állítani. —

Annyival nagyobb szükségünk volna nekünk az il-
 lyekre, hogy mi Magyarok nagy részént csak ugy-
 bánunk a' Könyvekkel, mint az Ujság' Levelekkel,
 t. i. által olvassuk, 's azután haza küldjük. — Ha
 valamely uj Magyar Könyv kerül valamely Hely-
 ségbe, van annak kánja; mert azt szüntelen házról
 házra hordják olvasni, míg ugyan ki nem túrófodik
 a' háta. — Bár csak Hazánknak minden nagyobb
 Városaiiban valamely tehetős és érdemes Hazafi,
 Kalmár vagy Könyv-kötő, ilyen Olvasó Kabinétet
 állítaná fel. Hiszen ha eleintén kevés Olvasókat
 találna, ugy a' Könyvekben semmi motsok nem es-
 vén, azokat el-adhatná, 's ugy-is nem vallana kárt.
 — Nem kellene öfzve-dugott kezekkel várnunk,
 hogy az efféleket mindenütt csak az idegenek tsi-
 nálják; hanem magunknak kellene iparkodnunk, 's
 az ilyen Kabinétokba bé szedett Magyar Könyvek-
 kel Nemzetünket az olvasásra tsalogatnunk. — Sen-
 ki sem hinné-el a' ki nem látta, mely fok szép Ma-
 gyar Könyvek jöttek már világosságra. — Esme-
 rek én egy nagy lelkü 's minden Virtusokkal ékes-
 kedő Dámat, nints köztünk drága személlye, de
 szíve velünk van; ennek a' nagy lelkü Grófnének
 Könyv-tárja többekből áll 937 Magyar Íróknál. —
 Vajha minden Grófnéink 's Báronéink e' szép pél-
 dít követnék!! —

Ezt a' tikkelyt a' *Komáromi* tudós *Mindenes*
Gyűjteményből iktattúk ide. — Hízeltedni nem me-
 stersége a' *Kurirnak*, sőt gyamarból gyűlölt ellen-
 sége; de a' ki ama gyermekek számára irt híres
Lippsai Héti-leveleket olvassa, és a' *Komáromi* tu-

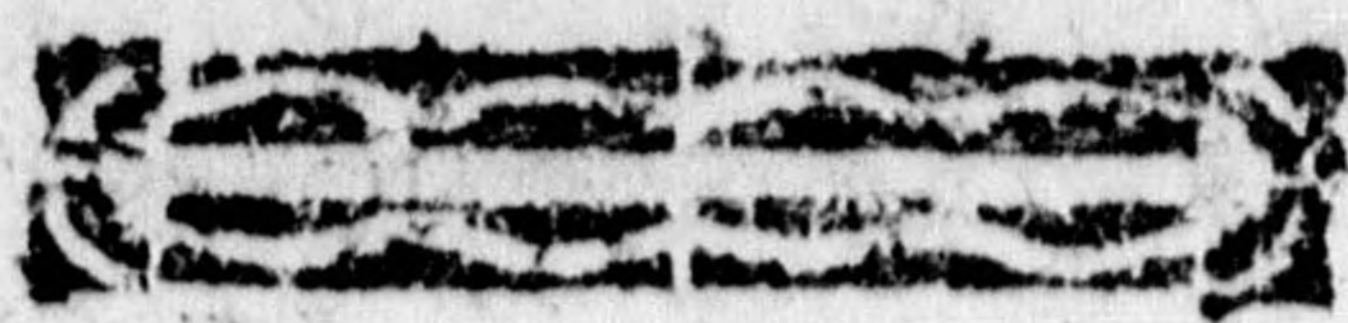

doss *Gyűjteményt*-is olvasa, az irigység ellen is kén-
telen azt meg-vallani, hogy a' mi kedves Nemze-
tünkre nézve sokkal hasznafobb ez, mint amoz, és
betsületemre fogodom, hogy ha ezen elztendei gyűj-
teményt egy okos Házi-gazda Könyvbe kötteti, il-
lyen közönséges hasznú Könyve egy-sem lészzen há-
zánál. — Olvasátok-el a' *Mintszent Havának* 31-di-
kén költ Levelet, 's tégyetek itéletek rólla. Ennél
gyűjteményes Levél bizony (a' *Kurir*' itélete-szerint)
egy nyelven lints elébb-való Európában, mely vi-
rágzani kezdett édes Anyai nyelvünknek nem kiss
ditséretire szolgál. Én ha Feleséges-Gazda vól-
nék, gyermekeim vólnának; addig Feleségem hibá-
zó oldalam tsontja helyéhez nem közelitne, se na-
gyobb gyerekeim enni asztalhoz nem ülnének, mig
ezen nevezett *Gyűjteményes* Levélből tett minden
kérdéseimre meg-nem felelnének. — Hizekdedni sem
Komáromban sem másut nem kenyerem — szól az
igazság szerelme és az öröm ki-belöllem, Tsak ez
a' meg-nevezett Levél méltó vólna, hogy minden
Gazda és Gazd-aszfzony Könyv nélkül tudja.

Edgy Illyriai Hazafinak pennája.

sVb LaVDonlo totIVs eXerClIVs IolephI IMperá-
torIs prInCIpe
TVrCæ eXpVgnatI BeLgraDVM CæsarI Iosepho
restItVerVnt.

eVanDo septIMa VICe LVX In oCtobrI eXorta est.
M. D CCLXXXIX.

Tudósítás.

Alsó Styriában a' *Züler* Kerületben, el-adóvá tétetett egy a' *Weitenstáin* Uradalomnak birtokában lévő, jó móddal épült üveg-tsür nagy *Fabrika*, annak szükségére örökre elegendő erdővel edgyütt; mellynek alkalmas voltát e' következőkből meg-ítélhetni:

1.) Ezen Üveg-tsürnek tulajdon deszka-fűrészszé vágyon, melyből deszkával el-tartathatik.

2.) A' leg-jóbb Üvegnek való békasó vagy Kovats-kő, tsak fél-orányi meszszeségte bőven talál-tatik.

3.) A' *Kárinthiai* népess Ország útjától tsak 2 órányira, és a' kereskedő derék úttól 2 $\frac{1}{2}$ órányira fekszik.

4.) Az itt készülő Üveget a' Száva vizén bé-menő tutajokan (Szál) egész Horváth országba 's meszszebb-is lehet szállítani.

5.) Az Üvegnek neme külömben-is *Triestbe*, *Krimeába* és *Styriába* el-adásáról esméretes, és maga magát ditséri.

6.) Az élésre tartazó dolgoknak, más Fabriká-hoz képest, itten szüksége nintsen, hanem minden illendő árran talál-tatik. — A' meg-yenni szándéka-zó Urak méltoztatsanak magokat az alább irt Ur-nál jelenteni. Költ a' *Weitenstáini* Uradalomban Okt. 1. napján. 1789.

Eschitscheeg Mihály

Az említett Uradalomnak és Üveg-tsürnek, nem külömben egy ujjanon épült Ertz-hámornak tulajdonasza.